

Gårdbo Sø – jeg en herregård mig bygge vil

Han kom fra København, men ville være godsejer i det nordjyske. Det blev han – og det med pomp og pragt, da han udtørrede det fattige Nordjyllands største sø, Gårdbo Sø, i årene 1881-83. Den nyslåede godsejer var en af datidens driftigste landvindingsmænd, entreprenør Jørgen Wendelboe Larsen.

Straks efter udtørringen gik Larsen i gang med at opføre den imponerende hovedbygning i nederlandsk renaissancestil med røde tegl og ornamentter i sandsten. Arkitekten var den kongelige bygningsinspektør Martin Borch, en af hovedstadens betydeligste repræsentanter for den nationalromantiske byggestil. Borch var fast arkitekt for De danske Spritfabrikker og deltog også i opførelsen af Den Kongelige Veterinær- og Landbohøjskole.

Herregården Gårdbogård ligger der den dag i dag som et mindesmærke over entreprenør Larsens eventyrlige liv, og det »kongerige han vandt« i Nordjylland. Ejendommen er dog ikke længere i slægtens eje.

Før den store udtørring

Gårdbo Sø betragtes som en levning af en meget stor fortidig fjord eller sø, der har strakt sig fra Vesterhavet ved Tversted til Kattegat ved Frederikshavn. Udløbet lå i stranden ved Tversted, men landhævning, sandflugt og de vildt vandrende sandklitter lukkede udløbet, formentlig engang i Middelalderen. Søens vand banede sig derefter vej til Kattegat, samtidig med at vandspejlet skrumpede ind. Flere steder i søens sandbund er der fundet ganske betydelige lag af muslingeskaller, heriblandt også østers, hvilket bekræfter hypotesen om forbindelse til havet.

I 1828 beskrives Gårdbo Sø for første gang af amtsforvalter Brinck-Seidelin:

»Heri udgyder sig en å fra Tolne bak-

ker, og den har udløb gennem Knasborg Å i Kattegat; den har 2½ mil i omkreds, og er således den største i amtet; den er temmelig rig på fisk, især ål, er på nogle steder så lavvandet, at man kan vade derigennem, men på andre mener egnens bønder, at den er meget dyb. Denne søs udtørring er ej tilrådelig, da den har sandflugt i bunden«.

Endnu i 1852 dækkede søens vand-

spejl 770 hektar, men udstrækningen varierede voldsomt med årstiderne. Når stærke vinterstorme blokerede udløbet i Kattegat med isflager, gik søen ofte over sine bredder. Disse oversvømmelser var til stor skade for de bønder, der ejede de lavtliggende enge ned til søbredden. I sommeren 1854 udstedte en landvæsenskommiss-

Gårdbo Sø

Beliggende vest for Ålbæk og seks kilometer syd for Råbjerg Mile. Oprindeligt største sø i Nordjylland (indtil 1850) med 770 hektar vandareal og 15 kilometer i omkreds. Fra 1854 sænkede lodsejerne vandspejlet, så arealet halveredes. I årene 1881-83 gennemførtes den endelige tørlægning. I 1941-45 blev der med statsstøtte opført ny pumpestation og foretaget detaildræning. Frederikshavn kommune.

Koordinater: 6383434, 579454.

sion derfor et nyt regulativ for udløbet gennem Knasborg Å, så vandstanden kunne sænkes, og forholdene stabiliseres i den store sø. Det blev begyndelsen til den endelige tørlægning.

I de følgende år blev åen uddybet med 5-6 alen (3,1-3,8 meter) og søens vandflade reduceret indtil halvdelen af 1852-størrelsen. Sænkningen af vandstanden gjorde det muligt at undgå de store oversvømmelser i vintermånederne, men nu blev de sandede indmarkslodder til gengæld så tørre, at de ikke længere egnede sig til at dyrke. Deres tynde grønsvær truede med at bryde op i sandflugt på grund af udtørringen.

Det tidligere så gode fiskeri efter først og fremmest ål, gedder, skaller og skrubber fik også aftagende betydning efter 1854. Dog var der stadig seks fiskerbåde på søen i foråret 1867, hvor de drev krogfiskeri, satte bundgarn og røgtede en ålegård. Om sommeren vandrede store mængder af glasål op i søen. En »del familier« er nærede sig hele sommeren igennem ved fiskeri, hed det i en samtidig beskrivelse.

Også jagten aftog efter 1854-udtørringen, fordi det »brede bælte af høje siv« (tagrør) ved søens vestbred forsvandt. Tidligere havde der i træktiderne været »en betydelig del svaner, vildgæs og ænder«

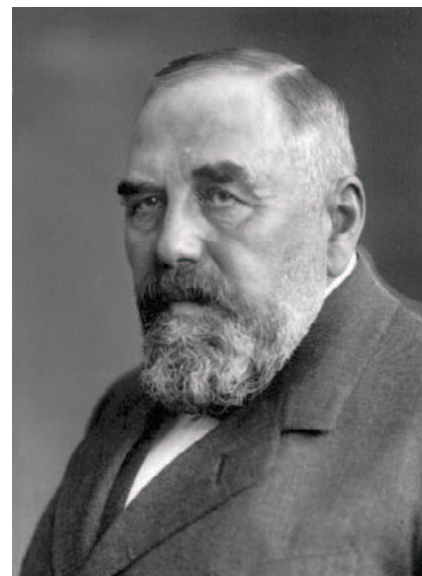
samt ynglende bekkasiner, tredækker, brushøns, rødben, plettet rørvagtel og gravand. Tilbage i maj 1828 havde fuglesamleren Frederik Faber besøgt søen, og foruden de almindelige sumpfugle observerede han angiveligt »små flokke« af temmincks ryler samt havterne, dværgterne og sortterne; den sidstnævnte var ligefrem almindelig. På engene konstaterede han lille vandsalamander, og i søen fandtes der ål, gedder, skalle og smelt.

Den typiske landvindingsmand

Gårdbo Sø's banemand tilhørte den generation af handlekraftige landvindingsmænd, der tog over, efterhånden som Dalgas-pionererne begyndte at falde fra.

Jørgen Wendelboe Larsen var født i 1851 på Sct. Jørgensbjerg ved Roskilde, men flyttede med forældrene til København som seks-årig. Faderen oparbejdede her en solid entreprenørforretning, hvor den unge Jørgen hjalp til, mens han gik på teknisk skole for at lære landmåling og nivelering. Allerede fra barnsben drømte han dog om at komme til landbruget, og efter mange bønner gav faderens sit samtykke. I 1868 kom Jørgen ud at tjene hos en forpagter ved Glostrup.

Allerede året efter blev han imidler-

Jørgen Wendelboe Larsen satte sig præg på egnen i mere end en forstand. Udover de dramatiske ændringer af topografien var han en ledende skikkelse i landboforeningen, formand for Frederikshavn Eksportslagteri og Konserverfabrik, viceformand i Det jyske Haveselskab, medlem af Hedeselskabets repræsentantskab, medlem af Skagensbanens bestyrelse, formand for Haglskadeforsikringen Vendsyssel samt adskillige kommissioner, udvalg og nævn. Han blev hædret som ridder af Dannebrog i 1902, fik titel af etatsråd i 1911 og blev udnævnt til Dannebrogsmænd i 1921.

tid kaldt hjem. Der var brug for ham i landvindingssagens tjeneste. Faderen havde besluttet at sætse alt på den store landvindingsbølge, der skyllede ud over landet, så han havde solgt sin forretning i København og købt en part af koncessionen på Tastum Sø ved Skive. Han gik sammen med en af datidens energiske kulturteknikere, kammerråd Emanuel R. Grove, om at udtørre den 750 hektar store, fladvandede sø.

Kammerråd Grove var født i København i 1812. Han blev uddannet som ingeniør og havde været vandbygningsdirektør siden 1850 i Slesvig, hvor han bl.a. byggede havneslusen ved Husum. Efter 1864-nederlaget måtte han forlade det tabte hertug-

I september 1994 regnede det kraftigt i flere dage, og da pumpestationen var stoppet, steg vandet fra ringkanalen indover markerne og genskabte den nordlige del af den gamle Gårdbo Sø. Flyfotoet er optaget den 21. september 1994 fra syd. Helt oppe nord for søen lyser Råbjerg Mile op i horisonten. Senere samme efterår blev søen atter pumpet tør. Foto: Lars Nordam-Ullitz.

Den udtørrede søbund ligger den dag i dag træløs hen. Her er hverken læhegn eller vildtplantninger, men uhindret udsyn som i gamle dages Nordjylland. Ude i horisonten skimtes et par af de fem store NEG Micon vindmøller, som den nuværende ejer har rejst.

dømme for at vende tilbage til kongeriget. Her nedsatte han sig som privat ingeniør i Viborg, hvorfra han deltog i projektering og byggeledelse af forskellige landvindingsprojekter. Udover arbejdet i Tastum Sø var Grove med til at danne det interessentskab, som i sommeren 1869 gik i gang med tørlægningsprojektet for det enorme Kolindsund på Djursland.

Grove døde dog allerede i maj 1871, så han kom hverken til at opleve det tørlagte Kolindsund eller Tastum Sø ved Skive.

Det var Jørgen Wendelboe Larsen, der på faderens vegne ledede arbejdet med afvandingen af Tastum Sø. Da det var tilendebragt i 1873, stiftede han sammen med sin farbror entreprenørfirmaet Hans & Jørgen Larsen, der udførte en række større arbejder i hovedstaden og rundt om i landet, ofte med 3-400 ansatte, frem til 1894. Personligt ledede Jørgen Wendelboe Larsen genopbygningen af havnene på Bornholm, der var blevet ødelagt af århundredets store stormflod i november 1872.

I januar 1881 købte den 30-årige Jørgen Wendelboe Larsen retten til at udtørre Gårdbo Sø med to tilhørende bøndergårde. Han gik straks i gang med projektet. Selve tømningen for-

løb glat, da der ikke skulle pumpes. Den gennemførtes på to år. I det følgende årti blev søbunden kultiveret og bragt i omdrift, mens Larsen sideløbende lod hovedhuset og de mange avlsbygninger på Gårdbogård opføre.

Efterhånden krævede bedriften mere og mere af Larsens opmærksomhed. I 1894 solgte han hele sin forretning i København og flyttede med familien permanent til Nordjylland.

Et langt liv i Nordjylland

Før tørlægningen havde Gårdbo Sø en vanddybde på indtil otte fod (2,5 m). Vandspejlet lå dog hele 22 fod (6,9 m) over daglig vande i Kattegat, og det laveste sted i dyndbunden lå 14 fod (4,4 m) over havet, og derfor gik det så nemt med tømningen. Først blev der gravet en 3,7 meter bred og 8,8 kilometer lang landkanal rundt om søen for at føre vandet fra Nors Å samt alt tilløbende vand udenom søen. Samtidig fjernede man ålegården i afløbet. Den havde opstemmet søen med tre fod (0,9 m). Derefter blev Knasborg Å uddybet over seks kilometer – og så tømte søen sig selv ud i Kattegat.

Men allerede efter de første år havde den udtørrede søbund sat sig

så meget, at Larsen i 1885 måtte uddybe kanalen med yderligere to fod (0,6 m) for at sikre en tilstrækkelig afvanding. Det blev et dyrt arbejde, der kostede lige så meget som den oprindelige kanal. I årenes løb satte dyndbunden sig yderligere, og i 1921 lå de laveste arealer kun 3,7 meter over daglig vande i Kattegat.

Til gengæld gav den frugtbare dyndbund usædvanligt gode afgrøder. I de første 15 år ydede den tørlagt sø årligt to høstafgrøder uden tilskud af gødning af nogen art.

Familien trivedes også godt i det nordjyske. Frem til sin død i 1931 fik Jørgen Wendelboe Larsen stigende indflydelse indenfor landbrug og i lokalpolitik. Blandt en lang række tillidsposter kan fremhæves, at han blev formand for landboforeningen »Vendsyssel« allerede i 1895, formand for det nystartede Frederikshavns Eksportslagteri i 1901 og landvæsenskommissær fra 1914. Som formand for Kvægavls- og Opdrætterforeningen »Jersey« fra 1902 gjorde han en særlig indsats, hvor han personligt ledede indkøb og import af 5200 stk. Jerseykvæg direkte fra øen Jersey i den engelske kanal. De gule køer er i dag spredt ud over det ganske land, takket være Larsens initiativ, der stadig huskes.

På forslag fra Hedeselskabet, der gerne så plantningssagen fremmet i Vendsyssel, tog han initiativet til A/S Tolne Skov i 1906. Fra 1918 blev han indvalgt i Hedeselskabets repræsentantskab. Gennem hele sin karriere var han desuden bestyrelsesmedlem i flere private aktieselskaber, herunder i A/S Søvang, der drev landbruget på den udtørrede Tastum Sø. Han var bestyrelsens tilsynsførende med driften af den store ejendom.

Lokalpolitisk opnåede han betydelig indflydelse som formand for Råbjerg sogneråd fra 1898 til 1913, samt medlem af Hjørring amtsråd 1910 til 1928 og Horns Herreds skoledirektion fra 1915.

Jørgen Wendelboe Larsen døde på årets næstsidste dag i 1931. Trods sin store kærlighed til Nordjylland havde han ønsket at komme hjem til Sjælland efter sin død. Etatsråd Larsen ligger begravet ved Skt. Hans kirke i Roskilde.

Hans enke – »den gamle grå« kaldte folkene hende – residerede på herregården frem til 1940, hvor hun i en alder af 83 år solgte ejendommen på grund af sygdom og flyttede hjem til København. Den nye ejer blev entreprenør og arkitekt Georg Østergaard (1897-1967), der var søn af en murermester i Frederikshavn.

Markerne afvandes stadig gennem et system af åbne grøfter, hvorfra vandet pumpes ud i ringkanalen rundt om den tørlagte sø.

Købt for tyskerpenge

Georg Østergaard var en energisk formand for entreprenør- og arbejdsgiverforeningen i Frederikshavn, hvor han i 1930'erne drev en lokal entreprenørvirksomhed med vejbygning, cementarbejder m.v. Den slags virksomheder var der straks bud efter, da den tyske værnemagt besatte landet, og Georg Østergaard holdt sig ikke tilbage.

Allerede i april 1940 påtog Østergaard sig entreprisen for tyskerne med at anlægge Knivholt Flyveplads vest for Frederikshavn. Den stod færdig ved årets udgang. Samarbejdet med tyskerne gav en omsætning på 3,1 mio. kr., hvilket i nutidsværdi svarer til knap 69 mio. kr. I årene 1937-1939 havde Østergaards årsomsætning i gennemsnit ligget på 309.500 kr. (8,6 mio. kr.). Det var formentlig denne betydelige ekstra indtjening, der gjorde det muligt for ham at erhverve Gårdbogård.

Efter besættelsen blev Georg Østergaard sigtet for værnemageri og for overtrædelse af prisloven ved at have beregnet sig overpriser. Der blev dog aldrig rejst tiltale. I 1949 frafaldt politimesteren i Ålborg sigtelserne med bemærkningen »sagen er håbløs«, bl.a. fordi der angiveligt manglede en række regnskabsbilag. Ifølge Østergaard var bilagene sendt til Tyskland, hvor de var bortkommet. Lokalt klæber beskyldningerne for værnemageri fortsat ved Østergaard den dag i dag, til trods for at sigtelsen blev opgivet.

Da Østergaard rykkede ind på Gårdbogård i 1940, overtog han et gammeldags og nedslidt landbrug. Bygninger og maskiner var forældede, nogle kunne dateres helt tilbage til 1880'erne. Søudtørringen var også i forfald. I lange perioder havde søen været vandfyldt, især om vinteren, på grund af sætninger i søbunden og mangelfuld oprensning af kanalerne. Det blev der nu rådet bod på.

Allerede en måned efter vedtagelsen af loven om statsstøtte til landvinding i november 1940 ansøgte Georg Østergaard om støtte til en gennemgribende modernisering af afvandsanlægget i Gårdbø Sø. I Statens

Landvindingsudvalg var der nogen betænkelighed ved ansøgningen, da loven ikke var beregnet på enkeltmandsprojekter. Finansministeriets repræsentant i udvalget mente også, at »godsejer Østergaard er vist i øvrigt i stand til selv at bекoste gennemførelsen af arbejdet«. Udvalgsformanden var dog af en anden mening, og sagen »Gårdbø Sø« blev oprettet med journalnummer 47.

Den blev både kostbar, kompliceret og langvarig.

Hedeselskabet fik hurtigt udarbejdet et detailprojekt med en samlet udgift på 220.000 kr. (4,3 mio. kr.), og den 1. april 1941 fik Østergaard tilsagn om totredjedele af beløbet i statsstøtte samt et statslån til at dække den resterende tredjedel. Men han fik mere end det. Ved Hedeselskabets mellemkomst overtog han selv entreprisen med at udføre projektet. Det omfattede en pumpestation med to pumper, oprensning og uddybning af landkanalen samt detaildræning af hele søbunden.

Ikke før sommeren 1944 gik det op for medlemmerne i Statens Landvindingsudvalg, at Hedeselskabet havde antaget Østergaard som hovedentreprenør på hans eget projekt. Det blev afsløret, da udvalget måtte behandle en budgetoverskridelse på 141.000 kr.

Pumpehuset er stadig det samme, som det der blev opført med betydelig statsstøtte i 1940'erne, takket være Statens Landvindingsudvalg.

Overalt i den fede dyndjord ligger der stadig århundredegamle hjertemuslinger fra dengang, hvor Gårdbø Sø stod i forbindelse med havet.

(2,6 mio. kr.) for allerede delvis udført arbejde, som lå uden for bevillingen. Finansministeriets og Arbejdsministeriets repræsentanter i udvalget rasede over den skødesløse omgang med statskassens midler, og man truede med en retssag mod Østergaard. Sagen blev dog ordnet i mindelighed ved et møde mellem Hedeselskabets direktør og godsejer Østergaard i sommeren 1945.

Først i september 1952 kunne j.nr. 47 afsluttes endeligt. Regnskabet blev godkendt, til trods for manglende udgiftsbilag for regnskabsåret 1944/45. Disse skulle angiveligt være bortkommet i posten. Den samlede anlægsudgift kunne pr. 1. november 1947 opgøres til 437.427, 50 kr., hvilket svarer til 7,7 mio. kr. i 2006-priser. Overskridelsen var på 79 pct., men også det accepterede Statens Landvindingsudvalg.

Herregården skifter hænder – igen og igen

Projektet var dog ikke langtidsholdbart. Allerede i 1962-63 måtte Georg Østergaard atter lade Hedeselskabet foretage en fornyet dræning af søbunden, mens hans egen tid som godsejer var ved at løbe ud.

Efter flere blodpropper med langvarige hospitalsophold opgav Østergaard at drive ejendommen selv, og i 1964 blev Gårdbogård solgt til handelsmand Ejnar Flensted Nielsen

(1903-1977). Han drev den videre uden de store ændringer eller investeringer, bortset fra lidt dræning og opførelse af en ny svinestald.

I 1972 meldte der sig en tilsyneladende kapitalstærk køber, der foregav at have store planer for ejendommen. Det var pelsfabrikant H.C. Knudsen fra firmaet A/S Leidersdorff i København. Knudsen var industrimand med store forretninger i hovedstaden og i udlandet, men han var også en dristig spekulant.

Efter købet lod Knudsen udarbejde driftsplaner for et større kvæghold og flere grise, men gården kunne ikke føde de mange dyr, fordi den udtørrede sø atter trængte til dræning. Alle de store planer endte dog brat, da H.C. Knudsen fik en dom for skatte-svig. Den medførte, at staten overtog Gårdbogård.

Den 1. marts 1975 solgte staten ejendommen til den 23-årige Vincens Christian Lerche, der var født på Benzonsdal Gods ved Ishøj på Sjælland. Han lod søen nydræne i 1977 ud fra en nøgtern vurdering af boniteten på de 394 hektar under plov, hvoraf kun 170 hektar af søarealet skønnedes at være egnet som basis for et rentabelt, moderne landbrug.

Lerche solgte Gårdbogård i 1999 til den nuværende ejer, entreprenør Svend Aage Christiansen. Han købte den i skarp konkurrence med Aage V. Jensens Fonde, der ønskede at erhverve søen for at naturgenoprette den som Nordjyllands største sø. Men prisen blev for høj for naturfondene, så det blev Svend Aage Christiansen, der løb med herligheden.

Naturen i dag

Det store landbrug består i dag af markblokke på hver 5-10 ha og opdelt af åbne grøfter med masser af tagrør, brændenælder og tidsler langs kanterne. I det opgravede dynd fra grøfterne ses mange skaller af muslinger og østers.

Fuglemæssigt er der ikke meget at skrive om. Det meste af vinteren opholder der sig gerne et par hundrede sangsvaner på de frosne marker,

men mest markant var den store flok af ravne, der tidligere holdt til ved et landbrug med frilandsgrise lige nord for den gamle sø. Her blev der iagttaget småflokke med hele 68 ravne som maksimum i september 2007. I dag er svinebruget lukket. Også traneparret fra den nærliggende Råbjerg Mile gæster af til den udtørrede sø, hvor både vagtel og engsnarre høres hyppigt i sommertiden. Rådyr – og af og til også dådyr og kronstyr – fra de nærliggende plantager trækker ud på de åbne marker for at græsse. I landkanalen lever der både mink, ilder og odder. Afløbet fra Gårdbø Sø sker som nævnt gennem Knasborg Å, hvor man kan være heldig at træffe både isflugt, bjergvipstjert og vandstær.

Botanisk er der ikke længere noget særligt at iagttage i området.

Danmarks Naturfredningsforenings lokalkomite i Frederikshavn har i 2007 forsøgt at indlede en dialog med godsejer Svend Aage Christiansen om at genetablere den store sø, men uden resultat. Ejeren er ikke interesseret i at opgive sit velfungerende landbrug. Derimod har han selv planer om at etable en mindre sø i den nordlige del af området, hvor han også kunne tænke sig at rejse et udsigtstårn og anlægge en natursti.

KILDER

Brinck-Seidelin, L.C.: Hjørring Amt. 1828. Fotografisk genoptryk, Historisk Samfund for Vendsyssel 1978.

Faber, F.: Kort Efterretning om en zoologisk Rejse til det nordligste Jylland i Sommeren 1827. Tidsskrift for Naturvidenskaberne, 1828 p. 243-256.

Forfatterens besøg på lokaliteten, 25.9. 2005.

Gaarboe, Peter A.: Beskrivelse af Gaarboe Sø i Horns Herred, Hjørring Amt. Samlinger til jydsk historie og topografi, bd. 1, s. 422-430. 1866-1867.

Bønkel, Regnar: Gaarbo – sø og gård i hundrede år 1881-1981. Udgivet af Jubilæumsudvalget 1981.

Rigsadvokaten, P-sager, j.nr. P.22.555.

Statens Landvindingsudvalg, j.nr. 47. Rigsarkivet.

Statens Landvindingsudvalg, 3. møde, 19.12. 1940.

Torp Olesen, Eigel: Skagens Odde – en naturguide. Geografforlaget 2005.

Plantelivet ved og omkring Gårdbø Sø

TBU 1/16-1: Gårdbø Sø

Gårdbø Sø er nu helt afvandet og opdyrket.

Vegetationstyper: Mark

Højere planter: 1900-1979: Kødet Hindeknæ(o), Eng-Svingel(o), Mose-Vintergrøn(o)

Lokalitetskode: + B III r

Kilder: se Wind 1992.

TBU 1/16-2: Gårdbogård

I sammensætningen af den 84 hektar store, privatejede Gårdbogård Plantage indgår i første række beplantninger af nåletræer tillige med mindre bevoksninger af løvtræer.

Vegetationstyper: Nåleskov, løvskov

Højere planter: 1900-1979: Alm. Eg, Strand-Kamille(o), Enkelt Månerude(o), Alm.

Slangetunge(o), Hvid Stenkløver, Brodbladet Vandaks(o)

Svampe: 1900-1979: Exidia glandulosa(o), Mucilago spongiosa(o), Sclerotinia trifoliorum(o)

Lokalitetskode: + S III r

Kilder: se Wind 1992.

TBU 1/18-2: Knasborg Å

Den uregulerede Knasborg Å afvander Gårdbø Sø og løber

ud i Kattegat. Vandet er stærkt belastet.

Vegetationstyper: Vandløb

Højere planter: 1900-1979: Strand-Kamille, Krum Star(o)

Lokalitetskode: 0-+ V III s

Kilder: se Wind 1992.

Fuglelivet i dag

Med tilladelse fra Dansk Ornitologisk Forening bringes her et uddrag af DOF-basen, der rummer et meget stort antal fugleobservationer fra alle betydningsfulde fuglelokaliteter i landet. Ønskes der en detaljeret og aktuel status for fuglelivet ved Gårdbø Sø, så brug dette link: www.dofbasen.dk

Herunder ses en oversigt over de 109 fuglearter (og racer), som var registreret fra **Gårdbø Sø** pr. 1. marts 2008. I parentes ses antallet af observationer og individer ialt.

Skarv	(1/10)	Tårnfalk	(26/38)	Stor Flagspætte	(2/4)	Kærsanger	(17/36)
Fiskehejre	(9/12)	Dværgfalk	(5/5)	Hedelærke	(1/2)	Rørsanger	(1/1)
Sort Stork	(1/1)	Lærkefalk	(1/1)	Sanglærke	(7/128)	Tornsanger	(3/4)
Knopsvane	(2/4)	Vandrefalk	(8/8)	Landsvale	(1/1)	Havesanger	(1/1)
Pibesvane	(11/156)	Agerhøne	(13/35)	Skovpiber	(1/1)	Munk	(1/1)
Sangsvane	(67/4274)	Vagtel	(36/96)	Engpiber	(1/6)	Gransanger	(2/3)
Sædgås	(2/45)	Fasan	(1/1)	Gul Vipstjert	(2/19)	Løvsanger	(2/4)
Kortnæbbet Gås	(4/148)	Vandrikse	(1/1)	Gul Vipstjert, Nordlig	(2/48)	Sumpmejse	(1/2)
Blisgås	(1/16)	Engsnarre	(18/40)	Bjergvipstjert	(4/4)	Topmejse	(3/4)
Grågås	(13/179)	Trane	(32/81)	Hvid Vipstjert	(3/25)	Blåmejse	(1/1)
Grågås	(13/179)	Strandskade	(2/4)	Vandstær	(1/1)	Musvit	(1/18)
Canadagås	(16/219)	Pomeransfugl	(7/49)	Gærdesmutte	(2/7)	Rødrygget Tornskade	(2/2)
Gravand	(4/21)	Hjejle	(28/14062)	Rødhals	(1/1)	Stor Tornskade	(2/2)
Gråand	(3/82)	Vibe	(58/7550)	Nattergal	(2/2)	Skovskade	(3/6)
Hvepsevåge	(1/1)	Almindelig Ryle	(1/1)	Rødstjert	(1/1)	Husskade	(1/4)
Rød Glente	(8/10)	Småspove	(2/6)	Bynkefugl	(13/37)	Allike	(3/207)
Havørn	(2/2)	Storspove	(7/85)	Stenpikker	(6/30)	Råge	(1/1)
Rørhøg	(5/5)	Stormmåge	(1/23)	Ringdrossel	(1/3)	Sortkrage	(4/5)
Blå Kærhøg	(33/38)	Sildemåge	(2/6)	Solsort	(3/19)	Gråkrage	(13/1009)
Hedehøg	(2/3)	Sølvmåge	(1/70)	Sjagger	(8/978)	Ravn	(43/611)
Duehøg	(2/2)	Ringdue	(7/407)	Sangdrossel	(1/1)	Stær	(16/3125)
Spurvehøg	(5/5)	Gøg	(4/5)	Vindrossel	(1/3)	Skovspurv	(1/6)
Musvåge	(45/212)	Natugle	(2/2)	Misteldrossel	(3/15)	Bogfinke	(2/37)
Fjeldvåge	(18/25)	Skovhornugle	(6/13)	Græshoppesanger	(1/1)	Kvækerfinke	(1/200)
Fiskeørn	(2/2)	Natgrav	(2/2)	Sivsanger	(3/4)	Grønirisk	(1/2)

Stillits	(2/7)	Bjergirisk	(2/205)	Snespurv	(6/208)	Bomlærke	(34/592)
Grønsisken	(1/35)	Lille Korsnæb	(1/4)	Gulspurv	(11/307)		
Tornirisk	(1/8)	Lapværting	(1/20)	Rørspurv	(1/1)		

Herunder ses en oversigt over de 5 andre dyr (end fugle), som var registreret fra **Gårdbo Sø** pr. 1. marts 2008. I parentes ses antallet af observationer og individer i alt.

Hare	(1/1)	Odder	(3/6)	Dådyr	(1/1)	Rådyr	(16/111)
Ræv	(2/3)						

Herunder ses en oversigt over de 49 fuglearter (og racer), som var registreret fra **Gårdbogård** pr. 1 marts 2008. I parentes ses antallet af observationer og individer i alt.

Pibesvane	(1/12)	Hjejle	(1/10)	Sortrygget Vipstjert	(1/1)	Husskade	(1/8)
Sangsvane	(2/264)	Vibe	(5/706)	Vandstær	(6/6)	Sortkrage	(1/1)
Gravand	(2/9)	Storspove	(1/4)	Gærdesmutte	(2/2)	Gråkrage	(2/210)
Rød Glente	(1/1)	Sølvmåge	(1/50)	Bynkefugl	(1/2)	Ravn	(14/453)
Rørhøg	(1/1)	Sølvmåge, Almindelig	(1/300)	Sortstrubet Bynkefugl	(1/1)	Stær	(3/1180)
Blå Kærhøg	(1/1)	Svartbag	(1/5)	Stenpikker	(2/8)	Bogfinke	(2/20)
Spurvehøg	(1/1)	Ringdue	(2/260)	Sjagger	(2/270)	Lille Korsnæb	(2/6)
Musvåge	(5/10)	Gøg	(1/1)	Misteldrossel	(1/1)	Dompap	(2/2)
Fjeldvåge	(1/1)	Slørugle	(1/1)	Sivsanger	(1/1)	Gulspurv	(1/70)
Tårnfalk	(2/2)	Nattravn	(3/4)	Tornsanger	(1/4)	Bomlærke	(4/220)
Agerhøne	(1/1)	Sanglærke	(4/42)	Sortmejse	(1/1)		
Vagtel	(6/7)	Landsvale	(1/330)	Musvit	(1/4)		
Engsnarre	(3/4)	Gul Vipstjert, Nordlig	(1/2)	Rødrygget Tornskade	(10/18)		

Herunder ses en oversigt over de 4 andre dyr (end fugle), som er registreret fra **Gårdbogård** pr. 1 marts 2008. I parentes ses antallet af observationer og individer i alt.

Pindsvin	(1/1)	Ræv	(1/1)	Kronstyr	(2/5)	Dådyr	(2/12)
----------	-------	-----	-------	----------	-------	-------	--------